

Сідун О. Б.
магістр факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету

Sidun O. B.
Master of the faculty international economic relations
Uzhgorod National University

ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Анотація. У статті проведено аналіз сучасного стану світогосподарських зв'язків. Досліджено особливості розвитку економічних криз у сучасних умовах. Розкрито проблеми виникнення економічних криз у розвитку світогосподарських зв'язків. Проаналізовано економічні кризи в сучасних умовах розвитку світогосподарських зв'язків.

Ключові слова: світове господарство, інтернаціоналізація, світогосподарські зв'язки, економічні кризи, кризи світового господарства, сучасні економічні кризи.

Вступ та постановка проблеми. До кінця ХХ ст. посилилася господарська взаємозалежність національних економік, яка сформувала у світовій економіці умови, що викликали глобалізацію та всебічну інтеграцію. Обидва ці явища є формами сучасного етапу інтернаціоналізації міжнародного економічного життя. На формування світового господарства все більше впливають міждержавні об'єднання, торгово-економічні блоки, «віртуальні» фінансові ринки, валютні і фондові ринки, що може призвести до виникнення економічних криз. У роботі досліджено особливості економічних криз в умовах розвитку світогосподарських зв'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти щодо виникнення економічних криз у сучасних умовах розвитку світогосподарських зв'язків перебувають у полі зору таких дослідників, як Г.А. Оганян, А.С. Філіпенко, О.Г. Білорус тощо.

Метою статті є аналіз особливостей виникнення економічних криз у сучасних умовах розвитку світогосподарських зв'язків.

Результати дослідження.

Для будь-яких економічних систем характерна циклічність розвитку, тобто чергування періоду стабільності та кризового стану. Кризи мають не лише руйнівний вплив і негативні наслідки, а й створюють можливості для адаптації економічної системи до нових умов існування і подальшого розвитку. Їх можна передбачати, очікувати, а отже, й запобігати їх виникненню, можна прискорювати або сповільнювати, тобто кризами можна управляти. У будь-якому разі до них потрібно готуватися, щоб прискорити вихід із кризи і мінімізувати її негативні наслідки для економічної системи. Криза має не лише негативні, а й позитивні наслідки. До негативних наслідків кризи національної економіки належать: повне руйнування або різкі зміни у функціонуванні економічної системи; виникнення нової кризи, ще глибшої за попередню; загострення наявної кризи; незворотні зміни в структурі національної економіки тощо. До позитивних наслідків кризи відносять побудову нових механізмів функціонування національної економіки [4, с. 58].

Дослідження на тему криз дуже популярні як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних науковців, але їхні позиції суттєво різняться. Іноземні вчені досліджують кризи як звичне і неминуче явище ринкової економіки, до якого потрібно готуватися, щоб нівелювати його негативний вплив. На противагу їм радянські дослідники

вважали, що виникнення криз характерне лише для капіталістичної системи, а за соціалізму криз немає, а є лише «труднощі розвитку». За радянських часів поняття «криза» було радше ідеологічним, аніж реальним чинником розроблення економічної політики. Проблеми, які виникали на державних підприємствах Радянського Союзу, вирішували винятково вищі державно-партійні органи. Сучасні визначення вітчизняних науковців щодо трактування поняття «криза» вже наближені до закордонних поглядів і більше відповідають дійсності. У зв'язку із цим сьогодні напрацьована велика кількість визначень поняття «криза», які вражають різноманітністю поглядів і трактувань [4, с. 59].

Розвиток інтеграційних процесів є найважливішою характеристикою сучасного світового господарства, оскільки поглиблення міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя, науково-технічної, виробничої та комерційної кооперації у світовій економіці ведуть до розвитку міжнародної економічної інтеграції [1].

Світове господарство – це багатогранне явище, яке можна розглядати з різних точок зору. Дослідник А.С. Філіпенко вважає, що світове господарство – це відображення структури сучасної цивілізації [3].

Характерними ознаками розвитку світового господарства в сучасних умовах слід уважати такі: динамізм економічного розвитку; поглиблення інтеграційних процесів між країнами світу; посилення диференціації економічного розвитку країн, що розвиваються; ринкова уніфікація економічного розвитку більшості країн світу. Поряд з особливостями розвитку світового господарства потрібно зазначити й певні структурні зміни, що відбуваються у процесі його функціонування за умов посилення, інтенсифікації міжнародних економічних зв'язків країн світу. До таких змін, насамперед, належать: збільшення обсягу виробництва продукції у матеріальній сфері; зменшення питомої ваги сільськогосподарського виробництва; високі темпи розвитку сфери послуг і збільшення кількості зайнятих у ній; швидкий науково-технічний прогрес транспортної та інформаційно-комунікаційних систем; зміна аграрно-сировинної спрямованості країн, що розвиваються; скорочення питомої ваги сировинних товарів і збільшення частки машин й устаткування у світовому товарообороті [1].

Велике значення в ослабленні наслідків світової економічної кризи має розвиток міжнародного співробітництва та регіональної економічної інтеграції.

Особливо важливу роль у протистоянні глобальному економічному спаду призвана зіграти регіональна економічна інтеграція. Захист національних ринків усередині континентальних інтеграційних угруповань стає основою для розвитку й забезпечення стабільності й стійкості регіональної економіки. Євразія стає провідним регіоном світу. Якщо раніше Євразійський континент відставав від глобальних світових подій, то останні 10 років ситуація змінилася.

В умовах світової кризи економічний баланс забезпечують передусім країни Євразії: Китай, Росія, Євросоюз та Індія. Світова криза активізувала інтеграційні процеси у СНД: метою жовтневого 2008 р. саміту СНД у Бішкеку був пошук спільних шляхів подолання негативного кризового впливу. Фактично тоді пройшло два саміти: зібралися глави країн СНД та ЄврАзЕС, щоб знайти сумісні шляхи щодо подолання наслідків економічної кризи. У листопаді 2008 р. на саміті у Кишиневі було прийнято стратегію економічного розвитку СНД до 2020 р. Найпріоритетнішими напрямками було визначено:

- 1) завершення формування й функціонування зони вільної торгівлі;
- 2) формування передумов для створення загального економічного простору;
- 3) створення спільних ринків для окремих видів продукції;
- 4) формування мережі міжнародних транспортних коридорів [1].

На думку українського економіста О.Г. Білоруса, сьогодні почався новий етап світового економічного розвитку, де головними «дійовими особами» уже стають не країни, а їх об'єднання та найбільші транснаціональні корпорації, фінансовий стан яких перевищує розміри державних бюджетів деяких країн. Близько 90% кількості транснаціональних фірм базується в розвинутих країнах з ринковою економікою [2].

Ці обставини диктують необхідність оптимальних, найбільш придатних для тієї чи іншої країни або регіону світу, способів і засобів пристосування до умов глобалізації. Регіональні інтеграційні угруповання, головною метою яких є підвищення і зміцнення внутрішньої конкурентоспроможності, можуть протидіяти негативним ефектам глобалізації, одночасно виступаючи її суб'єктами. Вихід виробничого процесу за межі окремого підприємства, а потім і за межі національної економіки, підготовлений самим процесом міжнародного поділу праці, призводить до кардинальних змін у структурі світового господарства і внутрішньої організації національних господарств. У нинішніх умовах посилення економічного

зближення та об'єднання окремих країн і регіонів в єдиний господарський комплекс зумовило феномен транснаціоналізації господарського життя. Транснаціоналізація економіки та її головна форма ТНК стимулює міжнародні процеси, націлені на подолання митних бар'єрів, посилення власних конкурентних переваг, отримання додаткових вигід із країнних відмінностей у податкових режимах. ТНК необхідно оцінювати, насамперед, за їх роллю в організації міжнародного виробництва. Міжнародне внутрішньофірмове виробництво на основі єдиного поділу праці – фактичне ядро диверсифікованої транснаціональної структури, що дає змогу ТНК активно використовувати досягнення сучасної науки і техніки. У результаті відкриваються нові можливості для інвестиційної та фінансової діяльності, додаткові переваги, зумовлені консолідацією зусиль під об'єднаним керівництвом [5, с. 49].

Під час світової економічної кризи регіональна інтеграція, на думку багатьох вітчизняних та західних економістів, відіграє найважливішу роль у підтриманні економічної стабільності. В умовах глобалізації світової економіки міжнародна економічна інтеграція досягла нової якості. Роль регіональних структур у вирішенні глобальних проблем сучасності та забезпеченні стабільності зростає. Поглиблення економічних інтеграційних взаємозв'язків між країнами на різних рівнях та в різних формах за всієї нерівномірності цього процесу дає їм змогу повніше використовувати національні ресурси для розв'язання внутрішньогосподарських і загальносвітових завдань.

Висновки. Таким чином, розвиток світового господарства, пристосування його до змін, пов'язаних із науково-технічним та соціально-економічним прогресом, зумовили розмаїття інтеграційних структур: міждержавних, соціально-економічних, регіональних, функціонально-галузевих. Нині процеси економічного співробітництва тією чи іншою мірою охопили всі країни світу. Нові кількісні й якісні характеристики інтеграційних процесів зумовили розвиток теорії економічної інтеграції. На рубежі століть сталася масштабна реструктуризація світової економічної системи, йде пошук нових параметрів стратегічної рівноваги. У цих умовах кожна країна повинна пристосовуватися до нового економічного порядку, проводити політику оптимального використання процесів, пов'язаних із глобалізацією, маючи на увазі і стратегічні інтереси: конкурентоспроможність, скорочення витрат виробництва, підвищення продуктивності праці, поліпшення позиції кожної окремо взятої країни в міжнародному поділі праці.

Список використаних джерел:

1. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения. М.: Юристъ, 2001. 368 с.
2. Глобальна інтеграція і тенденції еволюції світу / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. Економічна теорія: навч. посіб.; 2-е вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 688 с.
3. Політична економія: навч. посіб. / Г.А. Оганян, В.О. Паламарчук, А.П. Румянцев та ін.; за заг. ред. Г.А. Оганяна. К.: МАУП, 2003. 520 с.
4. Петрук І.П. Роль та значення криз у сучасних економічних системах. Економічний аналіз. 2016. Т. 25. № 1. С. 58–65.
5. Щелкунова М.С. Міжнародна економічна інтеграція як вища форма розвитку світогосподарських зв'язків. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2013. № 1042. Вип. 1. С. 48–51.
6. Jovanovic M.N. International Economic Integration. Limits and Prospects. London and New York. P. 343.
7. World Organization of creditors. URL: <http://www.woc-org.com>.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ МИРОХОЗЯЙСТВЕННЫХ СВЯЗЕЙ

Аннотация. В статье проведен анализ современного состояния мирохозяйственных связей. Исследованы особенности развития экономических кризисов в современных условиях. Раскрыты проблемы возникновения экономических кризисов в развитии мирохозяйственных связей. Проанализированы экономические кризисы в современных условиях развития мирохозяйственных связей.

Ключевые слова: мировое хозяйство, интернационализация, мирохозяйственные связи, экономические кризисы, кризисы мирового хозяйства, современные экономические кризисы.

ECONOMIC CRISIS IN THE MODERN CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF LANDSCAPE COMMUNICATIONS

Summary. The article analyzes the current state of world economic relations. Peculiarities of development of economic crises in modern conditions are investigated. The problems of emerging economic crises in the development of world economic relations are revealed. The economic crises in the current conditions of development of world economic relations are analyzed.

Key words: world economy, internationalization, world economic relations, economic crises, crisis of world economy, modern economic crises.